

Nasza Historia – Świętokrzyskie. Dodatek prasowy [PDF]

Wydawnictwo Delegatury IPN w Kielcach dotyczące wsi kieleckiej wobec komunistycznego totalitaryzmu, dodatek do „Echa Dnia” z 20 czerwca 2022.

20.06.2022

W numerze

- „Opór, przetrwanie, przystosowanie. Wieś kielecka wobec komunistycznego totalitaryzmu”
Rozmowa z dr. Ryszardem Śmietanką-Kruszelnickim z Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Kielcach
- Dr Tomasz Domański, „Okaleczona wieś. Obraz wsi kieleckiej po sześciu latach okupacji niemieckiej”
Niemiecka polityka masowego terroru i grabieży ekonomicznej prowadziła także do niezwykle negatywnych postaw społecznych, które objawiały się stępieniem norm moralnych i atomizacji społecznej. Znacznie poszerzył się także margines zachowań patologicznych.
- Robert Piwko, „>>Pustynia w sercu Polski...<<. Wieś sandomierska w II połowie 1944 roku”
W końcowej fazie II wojny światowej mieszkańcy Sandomierszczyzny znaleźli się w szczególnie trudnym położeniu. W latach 1939-1944 sandomierskie wsie były eksploatowane przez niemieckie władze okupacyjne. Latem 1944 r. na tych terenach doszło do ciężkich walk zbrojnych z udziałem Armii Czerwonej nacierającej spod Lwowa i Wehrmachtem broniącym swoich pozycji.
- Dr Marzena Grosicka, „Polska ma być demokratyczna! O taką Polskę walczyli chłopci”
Terror stosowany wobec działaczy PSL w okresie poprzedzającym wybory do Sejmu z 19 stycznia 1947 r. był ogromny. Dotykał on nie tylko przywódców, ale także szeregowych członków. Władze państwowe ograniczały też aktywność niezależnych ludowców podejmując działania administracyjne i stosując utrudnienia organizacyjne.
- Dr Ryszard Śmietanka-Kruszelnicki, „Walka i opór. Społeczności wiejskie bazą podziemia antykomunistycznego”
Najważniejszym powodem, dla którego z bronią w ręku występowano przeciwko władzy komunistycznej, była walka o niepodległą i suwerenną Polskę. Zdecydowana większość członków podziemia nie wdawała się w pogłębione dyskusje ideowo-polityczne, a walkę o suwerenność i niepodległość utożsamiała z koniecznością pozbycia się z kraju Armii Czerwonej oraz zwalczaniem „nowego ustroju” proponowanego przez komunistów.
- Ks. Dr Tomasz Gocel, „Wieś kielecka w źródłach kościelnych. Z Archiwum Diecezjalnego”
Kapitałem źródłem dla ukazania skali zniszczeń wojennych miejsc kultu na wsi oraz strat duchowieństwa pracującego wśród ludności wiejskiej są rozpisane na terenie diecezji kieleckiej zaraz po wojnie dwie ankiety dotyczące szkód wojennych; stosunkowo obszerny materiał pozwolił na całościowe ujęcie zniszczeń oraz strat wśród księży i wiernych poszczególnych parafii.

Okaleczona wieś. Obraz wsi kieleckiej po sześciu latach okupacji niemieckiej

STRONA 3

„Pustynia w sercu Polski...”
Wieś sandomierska w II połowie 1944 roku

STRONA 4

Polska ma być demokratyczna!
O taką Polskę walczyli chłopci

STRONA 5

Walka i opór. Społeczności wiejskie bazą podziemia antykomunistycznego

STRONA 6

PONIEDZIAŁEK
20 CZERWCA 2022

nasza HISTORIA ŚWIĘTOKRZYSKIE

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Dziennik o Rzeczach

Opór, przetrwanie, przystosowanie. Wieś kielecka wobec komunistycznego totalitaryzmu

Z doktorem Ryszardem Śmietanką-Kruszelnickim rozmawia Tomasz Treпка.

Jaka była sytuacja polskiej wsi u progu tak zwanego wyzwolenia? Jak duże poniosła straty w okresie II wojny światowej?

Okupacja niemiecka spowodowała ogromne zniszczenia w infrastrukturze polskiego życia politycznego, społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Okupanci chcieli zdegradować społeczeństwo polskie do poziomu rezerwu taniej, wyszkolonej tylko zawodowo, siły roboczej. W 1940 r. na gospodarstwa rolne nałożono obowiązkowe kontyngenty, których wielkość gwałtownie wzrosła w 1942 r. Były bezwzględnie egzekwowane, niemiecka eksploatacja przybrała postać gospodarki rabunkowej. Za niedostarczenie kontyngentu groziły surowe kary – obóz koncentracyjny oraz konfiskata gospodarstwa. W 1943 r. wprowadzono karę śmierci za nielegalny ubiór lub niszczenie produktów rolnych. Ponieważ wieś była naturalnym zapleczem „leśnych”, Niemcy systematycznie przeprowadzali pacyfikacje w rejonach działań zgrupowań partyzanckich. Setki tysięcy Polaków podzieliło los robotników przymusowych, jako ta-

Otrędy drożdżowe w Kielcach, 1945 r.

niej siły roboczej, wywiezionych do Rzeszy. Proceder ten uprawiano do końca 1944 r. W całym okresie okupacji wywieziono „na roboty” z ziem wcielonych ponad 700 000 ludzi, z Generalnego Gubernatorstwa i okręgu białostockiego 1,2 mln. Oprócz ogromnych strat ludzkich, Polska poniosła wielkie straty materialne, m.in. zostało

zniszczonych blisko 470 000 zagrod wiejskich. Gwałtownie spadło поголівie zwierząt hodowlanych, a tysiące hektarów ziemi uprawnej, w wyniku walk frontowych, zostało zniszczonych.

Na czym polegały główne założenia polityki rolnej, którą zamierzali realizować komuniści?

Komuniści planowali całkowitą przebudowę stosunków własnościowych i gospodarczych. We wrześniu 1944 r. rozpoczęto reformę rolną, kilkanaście miesięcy później faktycznie zlikwidowano prywatną własność zakładów przemysłowych, banków, przedsiębiorstw transportowych itp. W połowie 1947 r. Polska Partia Robotnicza

(PPR) rozpoczęła „bitwę o handel”, co w praktyce oznaczało likwidację prywatnego handlu. Latem 1948 r. rozpoczęto przebudowę polskiej wsi, głosząc konieczność organizowania spółdzielni produkcyjnych. Władze komunistyczne przeprowadzały intensywną industrializację. Powstawały nowe miejsca pracy dla ludności pochodzą-

cej ze wsi. Przed młodzieżą wiejską roztaczano perspektywę niespotykanego awansu społecznego. To miało skłonić chłopów do popierania nowej władzy. Komuniści sądzili, że dojdzie do rewolucyjnego, spontanicznego dzielenia ziemi, ale wbrew ich intencjom nie doszło do zantagonizowania wsi i dworu. Drugim celem reformy miało być odebranie gruntów właścicielom ziemskim i zniszczenie podstaw ich funkcjonowania. Ziemianie byli, chociażby ze względu na popieranie rządu polskiego na emigracji, naturalnym przeciwnikiem politycznym komunistów. Należało więc ich zniszczyć. W przyszłości okazało się, że prowadzenie polityki niskowydajnej gospodarki uspołecznionej i ekonomiczna eksploatacja prywatnej własności rolnej spowodowały stałe niedobory żywności w miastach oraz pauperyzowanie wsi. Gospodarstwa rolne szybko ulegały dekapitalizacji.

Jedną ze zmian, którą forswano, stała się reforma rolna. Na czym polegała?

W manifestie PKWN z 22 lipca 1944 r. określono dopuszczalną wielkość gospodarstw rolnych na 50 ha, na terenach przyłączonych do Rzeszy nawet na 100 ha.

DOKOŃCZENIE NA STRONIE 2

Pliki do pobrania

[Opór, przetrwanie, przystosowanie. Wieś kielecka wobec komunistycznego totalitaryzmu \(pdf, 1.98 MB\)](#)